

دوره برانگیختگی:

الف) شکل تحریکی یا خشمگین: در این دوره انسان نسبت به تمام محرک های فیزیکی ، شیمیایی ، حسی و بویایی واکنش نشان می دهد. و تحریک پذیری زیادی دارد. کوچکترین صدا یا نور به شدت او را متشنج میکند و خود را به در و دیوار می زند اطراف دهان او را کف می پوشاند و این بیماری عطش فراوان دارد و به علت انقباض عضلات گلو قادر با نوشیدن آب نمی باشد و با دیدن یا شنیدن صدای آب به شدت تحریک می شود* ترس از آب جز علائم اصلی است. همچنین عبور هوا از روی صورت بیمار باعث تحریک می شود که این رفتارهای
۵-۱ دقیقه بیشتر طول نکشیده و در فواصل پیدایش آنها بیمار، خسته، آرام و بیحال بر روی زمین می افتد.
صدای بیمار خشن، صدایی شبیه صدای حیوان مهاجم از خود در میاورد. درجه حرارت بدن بالا رفته و ندرتا به ۴۰ درجه می رسد و عرق در ابتدا زیادولی به تدریج کم می شود.

ب) شکل ساکت یا فلجی:

دوره بیماری طولانی و کمتر شایع است، ۲۰٪ موارد (که در اغلب موارد دیده نمی شود)
دوره انقضا و مرگ:

از زمان شروع علائم بالینی تا مرگ ۷-۴ روز طول می کشد. بیمار بتدریج با افزایش و تشدید انقباضات عضلانی و نخوردن غذا و نیاشامیدن آب ، ناتوان و فرسوده شده و در اثر انقباضات شدید عضله قلب و بالاخره فلج دستگاه تنفسی فوت می نماید.

درمان یا پیشگیری بعد از تماس:

- بلافاصله پس از حادثه، محل گاز گرفتگی به وسیله آب تمیز و صابون به مدت ۱-۵ دقیقه عمیقاً شست وشو داده شود.
- محل گاز گرفتگی با الکل چهل تا هفتاد درصد و یا محلول بتادین ضد عفونی شود.
 - محل زخم را بالاتر از قلب نگهدارید تا تورم کاهش یابد و از بروز عفونت جلوگیری و به درمانگاه رسانده شود.
 - در مراکز درمان زدهای مجدداً باید جراحات شست وشو داده شوند.
 - جراحات ناشی از گاز گرفتگی حیوانات هار نباید بخیه زده شود (مگر در موارد عمیق بودن زخم وبا تکنیک خاص)
 - واکسن ضد هاری در پنج نوبت در روزهای ۲۰-۱۴-۷-۳-۰ صفر باید تزریق شود.
 - سرم زدهای، طبق توصیه پزشک و یا مسئول درمان زدهای ان مرکز باید تزریق شود.

واکسن هاری:

۵ نوبت در روزهای ۳۰-۱۴-۷-۳- صفر به صورت عضلانی و حتما در عضله دلتوئید بازو تزریق نمود. (در اطفال کمتر از ۲ سال واکسن در ناحیه فوقانی و جانبی ران تزریق شود. هرگز در عضله سرین تزریق نشود.)

سرم هاری:

نیمه شده از پستانداری انسانی

مقدار آن ۲۰ واحد به ازای هر کیلوگرم وزن و در عضله باید تزریق نماییم. بهتر است نصف سرم را در داخل اطراف زخم و نصف دیگر را در عضله تزریق کنیم.

کنترل هاری:

- ۱- حیوانات خانگی را توسط دامپزشک های مجرب واکسینه کنید
- ۲- به حیوانات خانگی خود اجازه گردش در بیرون را ندهید.
- ۳- غذای حیوانات یا پس مانده های غذایی را نباید بطور عامیانه در اختیار، زیرا باعث جلب حیوانات و لگرد میشود.
- ۴- حیوانات وحشی را هرگز به عنوان حیوانات خانگی نگهداری نکنید و به کودکان آموزش دهید هرگز به حیوانات نا آشنا دست نزنند.
- ۵- قرار دادن طعمه های آغشته به واکسن در مسیر حیوانات وحشی میزبان ویروس هاری
- ۶- خودداری از تماس با حیوانات وحشی گوشت خوار
- ۷- واکسیناسیون افراد در معرض خطر شامل کارکنان آزمایشگاه، دامپزشکان، و کلا افراد در معرض حیوانات

منابع:

- حسینی میرمحمداصول آیدمیولوژی ومبارزه با بیماری ها برای پرستاران چاپ اول. ۱۳۵۸- ۱۳۵۹
- ایلدر ایدی اسحق، پرستاری بهداشت جامعه، ۲۰۲۰، چاپ دوم، ۱۳۸۴- ۱۳۸۵
- تهیه و تنظیم: دانشجویان پرستاری ۹۰ (زهره حسن دوست، زهره علیزاده)
- کارشناس ماما (معصومه حسن دوست) و استاد راهنما: خانم مدی نشاط (کارشناس ارشد پرستاری)

هاری یک بیماری است که در اثر ویروس از خانواده رابدو ویریده ایجاد می شود. این ویروس در تمام حیوانات خونگرم از جمله انسان می تواند ایجاد بیماری کند، ویروس از راه اعصاب محیطی به سمت نخاع و از آنجا به سمت مغز می رود. پس از رسیدن به مغز، ویروس تکثیر یافته و از راه رشته های عصبی به غدد بزاقی می رود. وقتی ویروس به غدد بزاقی برسد، حیوان از طریق بزاق خود قادر است عفونت را منتقل کند. به همین دلیل است که هاری با گاز گرفتن منتقل می شود.

سابقه بیماری:

در ایران بیش از ۸۵٪ از موارد حیوان گزیدگی توسط سگ اتفاق می افتد که بیشتر این موارد به سگهای خانگی و سگ گله اختصاص دارد و متأسفانه علت اصلی ان، عدم قلاغه گذاری است.

دلایل اهمیت این بیماری:

- ۱- میزان کشندگی بالا (صد در صد) به طوری که پس از ظهور علائم بیماری چه در انسان و چه در حیوان درمان پذیر نبوده و بیمار محکوم به مرگ می باشد.
- ۲- افزایش روند موارد حیوان گزیدگی انسانی که بناچار سالانه مبالغ زیادی صرف خرید سرم و واکسن ضد هاری جهت درمان و پیشگیری می گردد.
- ۳- تلفات و خسارات اقتصادی ناشی از این بیماری که در دام ها ایجاد می شود.

راه های انتقال بیماری:

- گاز گرفتن حیوانات (راه اصلی)،
- راه پوست، راه مخاط (لیسیدن)
- دستگاه گوارش (احتمال کمتر)
- وسایل الوده (موارد استثنایی)
- انسان به انسان (پیوند قرنیه و اندام ها)

علائم بیماری:

در حیوان:

دوره کمون یا نهفتگی در سگ و گربه ۳ هفته و گاهی تا چند ماه است ، مهمترین علائم تغییر در رفتار و عادات حیوانات می باشد به گونه ای که بیش از اندازه با صاحب خود انس میگیرد و به گوشه ای پناه می برد و بالاخره از فلج اندام و دستگاه تنفس تلف می شود و یا بیشتر مواقع حیوان مضطرب و به صورت وحشی درآمده و به همه حمله می کند، کف از دهانش سرازیر شده و سرانجام به علت عدم بلع و فلج دستگاه تنفس می میرد

در انسان:

این علائم در حیوان و انسان مشابه است و دارای مراحل است که شامل دوره کمون، بروز علائم اولیه بیماری، مرحله حاد عصبی

دوره نهفتگی: ۸-۲ هفته و گاهی کمتر از یک روز و به طولانی یکسال و گاهی بیشتر است. همچنین سن فرد و گاز گرفتن از روی لباس و یا وسایل حفاظتی هم موثر است.

دوره مقدماتی بیماری: ۴-۱ روز و حداکثر ۱۰ روز به طول می انجامد. علائم ان: دردهای شکمی، گلودرد، بی اشتها، تشنگی، سوزش و خارش و گاهی درد در محل گزش دیده شود.